

ИВАНКА АПОСТОЛОВА

ЗА ПО-ТЯСНА ВРЪЗКА НА ФИЛОСОФИЯТА С ЧАСТНИТЕ НАУКИ

Другари, в доклада на др. Н. Трендафилов, като основни въпроси за нашата по-нататъшна работа в областта на философията се набелязват въпросите за обобщаване на работата по социалистическото строителство у нас, за засилване борбата срещу буржоазната идеология, за профилирането или за свързването на нашата философска работа с постиженията на частните науки.

От изказванията на другарите и от самия доклад на др. Н. Трендафилов се вижда, че по първите два въпроса, по въпроса за обобщаването на нашата действителност се прави доста. Др. Асен Киселинчев в своето изказване каза за усилията в това отношение на Философския институт. Ние имаме редица трудове, свързани с тези въпроси. Също така по въпроса за борбата против буржоазната идеология са набелязани мероприятия, като например за изпращане на специалисти в чужбина и т. н., и въпреки че направеното е недостатъчно, има хора, които сериозно и задълбочено работят в тази област.

Мен ми се струва, че по един въпрос, който отдавна се поставя и чието значение всички разбираме, е направено твърде малко — това е въпросът за така нареченото профилиране или за свързването на философията с частните науки.

Струва ми се, че никой от нас няма лекомислено отношение по този въпрос. И ако досега не е направено нищо по-съществено, то е, защото решението на този въпрос е извънредно трудно. На него трябва да се обърне особено внимание, тъй като една голяма част от нас, повече от половината, работят във Физико-математическия и Биологическия факултет на Софийския университет, както и в редица технически и медицински вузове, където този въпрос особено остро стои пред нас.

Въпросът за профилирането или за свързването на философията с частните науки е особено важен, защото не можем да развиваме основните категории във философията, основните философски понятия върху основата на развитието на науката от преди 100 години. Не можем например да разработваме понятието причинност на базата на постиженията от преди 100 години и да нямаме пред вид последните изследвания във философията.

Но какво значи да се профилираме и как да се профилираме. В доклада на др. Н. Трендафилов се отбеляза, че всеки философски работник трябва да овладее поне по една частна наука, да се специализира поне в областта на една частна наука. Обаче в развитието си съвременната наука се е толкова силно диференцирала, че нямаме нито един специалист по физика или химия изобщо, а специалисти в съвсем тясна област в тези науки. Следователно да се изисква от философа да се специализира поне в една частна наука е невъзможна задача поради самия характер на тези науки. Освен това въпросите, които стават предмет на извращение от страна на философите-идеалисти, са големите, граничните въпроси в тези науки, въпроси, които се отличават с голяма сложност.

Асен Киселинчев: Те са най-важните.

Иванка Апостолова: По някои науки трябва да се профилираме? Тук др. Т. Вълв засегна този въпрос съвсем правилно и аз няма да повтарям. В доклада се каза, че другарите от техническите вузове трябва да изучат една такава наука. Мен ми се струва, че в основата на всички науки стои математиката, химията, физиката и биологията. Това се подчерта и в изказванията на др. Ив. Панчев и на др. Н. Ирибаджаков. Известно е, че в областта на биологията работят редица хора, но най-трудни са въпросите на математиката и физиката, защото характерът им е такъв, че там е действително най-трудно профилирането на нашите философски работници.

Какво трябва да се направи, за да имаме успех в това отношение? Има два пътя за разрешаването на този въпрос. Единият е да се привличат на работа в областта на философията специалисти от частните науки. В това отношение смятам, че се прави нещо. Има редица другари, които имат специално образование и работят в областта на философията. Но мен ми се струва, че този път не е много лесен. Другарите, които са били специалисти в една частна наука и след това специализират философия, знаят, че е много трудно и много усилия изисква овладяването на философията. Освен това, ако така разрешим въпроса, има опасност от известен емпиризъм, защото да се видят философските проблеми на дадена наука и да се разрешат не е лесно дори ако човек има някаква специална подготовка. Разбира се, има и трети път, когато другари преподават такива специалности, а пишат върху проблемите на историческия материализъм. Това само по себе си не е лошо, но това за тези другари не е главна задача. Обаче има случаи на свързване философията с частните науки от хора, които имат специално образование, например Панчев, Братоев, Векилов и някои преподаватели от Висшата партийна школа.

Но как стои въпросът с останалите работници? Голяма част от тях са завършили философия. Как да се профилират? Този въпрос стои пред нас открит. Става дума преди всичко за математика и физика и за младите научни работници, за които най-главно стои този въпрос. Само др. Мунтян е единственият случай на философ, който добре се е запознал с проблемите на една частна наука, без да има завършено специално образование. Във Физико-математическия факултет, където той преподаваше, го уважават, защото чувствуват, че действително се е профилирал. Обаче от останалите философски работници в това отношение много малко е направено. Защо е така? Аз не мисля, че този въпрос е поставен несериозно досега. В нашата катедра този въпрос е поставян с най-голяма сериозност. Др. К. Караколов често поставя този въпрос. Хората са определени, секции са създадени и т. н. Така че нещо се прави. Обаче направеното според мен не е достатъчно. Ако вървим по този път, трудно ще регистрираме по-големи успехи. Това се определя от характера на самите науки, по които трябва да се профилираме. Например ние трябва да научим математика и физика. Това поради самия им характер не е възможно да стане с лекции или с четене в някакви общи курсове. Тук се предлага от др. Т. Вълв да се слушат курсове от лекции по някои въпроси на съвременната наука, например по физика и математика. Др. Н. Трендафилов също предложи по този начин хората да се профилират. Според мен това не е възможно. Лекции може да има по главните въпроси. Но от лекциите да изучим до такава степен тези въпроси, че да можем да работим с тях в нашата научна работа, не е възможно.

Въпросът за профилирането има две страни: доколко на наши лекции и семинари ще можем да се профилираме и възможно ли е то

ва да стане със слушане на лекции по важните въпроси и как ще поставяме тези въпроси в нашата научна работа. Защото аз например съм от 3—4 години във Физико-математическия факултет, сериозно съм работила, а не мисля някой от нас да има лекомислено отношение, болшинството от нас са се замислили по този въпрос, прочетох някои курсове по физика, присъствувах на упражнения на студенти, разговаряла съм със студенти, те дори мислят, че съм се профилирала, но трябва да кажа, че нямам никаква системна подготовка по физика и математика и е трудно сам човек да осъществи това. Ще ви кажа защо. Аз слушам 8 часа седмично лекции по диференциално и интегрално смятане. Плюс това на студентите се четат още 3 дисциплини. Общо стават 20 часа седмично. При това не е възможно сам да изучавах математика, без да решавах задачи в семинар и пр. Може би това е по силите на отделни единици, но ние говорим за болшинството, за което трябва да бъде разрешен този въпрос.

Следователно за да се разреши въпросът, най-правилният начин е нашите работници да завършат системно образование по някоя частна наука. Иначе той не може да се реши. Иначе ще бъде половинчато разрешен. Може да се помисли и за някаква друга форма, като, разбира се, хората се освободят във възможната най-голяма степен от всички техни други задължения. Съгласете се, че ако решите да учите математика I курс заедно със студентите, това са 20 часа седмично, плюс толкова и за физика. Освен това е необходимо да се водят и семинарни занятия. Това е една трудна работа. Така че поне аз не виждам друг път за действително сериозно профилиране при тази голяма специализация на науката, която е налице днес. Завършването на системен курс по една частна наука вече ще ни даде възможност да се насочим задълбочено и с успех към един неин клон. Др. Светослав Славков е решил да специализира по математика и би могъл да каже колко време му отнема това. Но с един-двама или трима не ще се реши въпросът. Дали решението му ще трябва да стане по пътя на задочното обучение или по друг начин, за това трябва да се помисли, но отделът при ЦК на Партията трябва да го постави.

Необходимо е следователно да се набележат съвсем конкретни мероприятия за разрешаването му. Това досега не е направено. Може би другарите ще кажат, че този начин е бавен, че се връщаме назад, че ако сега тепърва ще започваме да учим, кога ще развиваме философия и т. н. Обаче ако ние искаме сериозно да се свържем с частните науки, да се профилираме, а това значи да развиваме философските понятия на уровен на съвременната наука, това е единствено възможният път. А може би не съм права.
